Boris Dittrich spreekt op voorjaarscongres D66 2003

8 februari 2003, 16:00

[...] D66 wil de democratie teruggeven aan haar rechtmatige eigenaar. En zal daarbij bondgenoten zoeken. Ook buiten het parlement. [...] Meer zeggenschap beperkt zich niet tot het staatsbestel. Op alle terreinen moeten mensen meer invloed krijgen.

Democraten,

Twee weken geleden was ik 's avonds met de trein op weg naar huis. Op een paar kilometer van Amsterdam stopte de trein. Een seinstoring. Buiten regende het. In de trein viel het licht uit. Er werd gemopperd, daarna gezwegen. Maar duisternis maakt openhartig. De passagier tegenover mij, die de krant had zitten lezen, verbrak de stilte. "Ik heb op Cohen gestemd" bekende hij. "Ik niet." antwoordde ik. "Cohen zou een prima premier geweest zijn." vervolgde hij. "Eentje die de wind eronder had gehouden. Met goede ministers. Beter dan dat zootje ongeregeld dat het afgelopen half jaar de dienst uitmaakte. Cohen had het nooit zover laten komen als Balkenende".

D66 is gezakt van 7 naar 6 zetels. En in mei vorig jaar waren we al gezakt van 14 naar 7 zetels.

Verklaringen (waar we ons niet achter moeten verschuilen).

- -

  "We waren afwezig in de beeldbepalende lijsttrekkersdebatten. De campagne werd op de tv gevoerd. D66 werd buitenspel gezet door de omroepen."

- -

  "De peilingen maakten van de verkiezingen een ratrace: wie wordt de grootste? CDA of PvdA? Die ratrace heeft ons - en de andere partijen - zetels gekost."

- -

  "De puinhopen van Paars rookten nog steeds. Noch PvdA, noch VVD durfden het aan de goede resultaten van 8 jaar Paars te verdedigen. D66, bruggenbouwer, mediator in twee kabinetten, heeft het meest geleden onder het collectieve Paars-bashing."

- -

  "Redelijk is uit. Het huidige klimaat vraagt om extreme standpunten. "Twee op één cel, nee, drie op één cel, wat zeg ik, vier op één cel."

Bekijk je het zo, dan is het eigenlijk een wonder dat we maar één zetel zijn verloren. Het hadden er veel meer kunnen zijn.

Feiten.

- -

  We stonden er de laatste jaren te weinig.

- -

  We wisten mensen onvoldoende te bereiken, onvoldoende in hun hart te raken.

- -

  We zijn er niet in geslaagd onze boodschap zo te brengen dat we meer stemmen kregen dan we kregen.

De trein zette zich langzaam in beweging.

"Gaan jullie jezelf nu opheffen?" vroeg mijn medepassagier.

Ik sta hier als fractievoorzitter van D66. Ontevreden met de uitslag van 22 januari. Overtuigd van het bestaansrecht van een sociaal-liberale partij in ons land. Trots op ons gedachtegoed. En wetend dat we goed moeten zijn voor een zetel of 15. Die we alleen gaan halen door te leren, door te bewegen en door niet te wachten tot het tij keert.

Maar door zelf het tij te keren.

Politiek is een vak. Een hard vak. Op 22 januari heeft Thom de Graaf besloten niet langer fractievoorzitter te zijn. Hij heeft alles gegeven wat hij had. En dat blijft hij doen. Alleen op een andere stoel.

Thom, je hebt vijf jaar lang aan het hoofd gestaan van de fractie en de partij en keihard gewerkt.

Fractievoorzitter zijn van de kleinste regeringspartij is de moeilijkste taak in de politiek. Die heb jij in 1998 op je genomen. De oppositieperiode heeft te kort geduurd. Het afgelopen jaar was niet makkelijk. Voor niemand in de politiek, maar zeker niet voor een man die staat voor een integere en zorgvuldige lijn, die wars is van polarisatie en opgeklopte tegenstellingen. Dat getuigt van grootsheid.

Ik ben er trots op dat je onze collega in de Kamer blijft en dat je het mandaat van de kiezer serieus neemt. Je hebt al meteen van je doen spreken door je kandidaat te stellen voor het Kamervoorzitterschap. Met die kandidatuur heb je laten zien dat je hart hebt voor de democratie en voor het parlementaire bedrijf. Dat je ambitie hebt en dat je risico's durft te nemen. Namens de fractie en namens de hele partij wil ik je bedanken.

Ik wil vanaf deze plaats ook mijn dank uitspreken jegens Ursie Lambrechts en Vivien van Geen. Ursie die negen jaar lang met veel succes onderwijs woordvoerder is geweest. En Vivien die vanaf mei vorig jaar met grote inzet volksgezondheid heeft gedaan. Ursie, Vivien, ontzettend bedankt.

De fractie heeft mij als nieuwe voorzitter gekozen. Ik zie het als mijn opdracht het `goede' van onze partij vast te houden. Onze idealen, ons gedachtegoed, onze verworvenheden, dat wat ons al 37 jaar in de genen zit. Maar ik zie het ook als mijn opdracht `toe te voegen'. Nieuwe ideeën, nieuwe thema's nieuwe invalshoeken, een nieuwe aanpak.

Mijn medepassagier in de trein, en met hem ontelbare anderen, dacht dat hij een stem uitbracht op een premier. Terwijl hij koos voor een partij. En maar moet afwachten welke regering er door informateur Donner bij elkaar gefietst wordt. Hij wilde Cohen, hij stemde op Bos en hij krijgt Balkenende.

De noodzaak om de machtsvorming in Nederland te veranderen was in de afgelopen weken andermaal griezelig evident.

Bij de Kamerverkiezingen heeft de kiezer slechts één stem.

Daarmee kiest hij de Tweede Kamer als controlerende macht, de regering als uitvoerende macht, en meteen 12 commissarissen van de koningin en 489 burgemeesters. Met die ene stem. Zo werkt de democratie in Nederland.

Is het dan verwonderlijk dat de mensen in 2003 de politiek als weliswaar vermakelijke televisie zien, maar zichzelf niet als eigenaar van de democratie. Met merkbare en daadwerkelijke invloed.

D66 wil de democratie teruggeven aan haar rechtmatige eigenaar.

En zal daarbij bondgenoten zoeken. Ook buiten het parlement.

We hebben het initiatief genomen om met voorstellen over de gekozen premier te komen. Daarmee krijgt de kiezer twee stemmen. Eén stem op de macht. En één stem voor de controle op de macht.

Met een helder mandaat kan de minister-president zijn eigen ministersploeg samenstellen en krachtig aansturen. Hij mag ze zelfs tussentijds naar huis sturen, als dat nodig is. Met een helder mandaat kan

de Kamer onbevangen een minister ter verantwoording roepen. Dat komt de regeerbaarheid van het land én het dualisme in de politiek ten goede. Zodat een struikelende minister zich niet meer kan verschansen achter de dreiging van een vallend kabinet.

Onze voorstellen zullen we uiteraard aan alle vernieuwingsgezinde politici voorleggen. Eentje heeft zich al gemeld. Wouter Bos. Hij zag plotseling het licht. In het nauw gebracht omdat hij Cohen niet met Balkenende en Zalm in discussie wilde laten gaan. Waarmee hij in feite toegeeft dat de kiezer een mandaat te kort komt. Dus wil nu de PvdA de discussie over de gekozen premier wel aan. Al lijkt sinds 22 januari, na het tellen van de zetels, de urgentie van hun vernieuwingsdrang enigszins weggezakt. Dat moet tijdelijk zijn. We blijven je uitnodigen, Wouter.

Dames en heren,

Als eigenaar van de democratie wil je misschien wel van tevoren weten of je stadsbestuur het schaarse geld uit de gemeentekas wil uitgeven aan een nieuw voetbalstadion of aan betaalbare huurwoningen.

Als eigenaar van de democratie wil je misschien wel gehoor vinden bij een kamerlid, die, letterlijk, de taal spreekt van jouw stad of streek. Die weet hoe lastig het is om zonder eigen auto in een dorp in Drenthe te wonen en voor je boodschappen naar Assen te moeten, omdat hij zelf ook z'n inkopen in Assen doet.

Als eigenaar van de democratie zie je waarschijnlijk ook de noodzaak wel van extra ruimte voor woningen en bedrijven, maar wil je misschien wel liever dat de Markerwaard behouden blijft en dat de regering kiest voor een kunstmatig eiland voor de kust van Noord-Holland. Of omgekeerd.

Daarom blijven wij strijden voor een rechtstreeks gekozen burgemeester, voor de invoering van een districtenstelsel, voor het correctief wetgevingsreferendum. Zodat mensen meer dan één stem hebben. Dat geeft de democratie zuurstof. Ons land snakt ernaar.

Meer zeggenschap beperkt zich niet tot het staatsbestel. Op alle terreinen moeten mensen meer invloed krijgen.

- -

  Invloed van ouders op de school van hun kinderen.

- -

  Invloed van studenten op de kwaliteit en het curriculum van hun hogeschool en universiteit.

- -

  Invloed van gepensioneerden op de beslissingen van hun pensioenfondsen.

- -

  Invloed van slachtoffers en nabestaanden van misdrijven op hun rol en `aanwezigheid' in het strafproces.

- -

  Invloed van bewoners, winkeliers en scholen op de veiligheidsplannen van de politie in hun eigen wijk.

- -

  Invloed van patiënten op de gang van zaken in hun ziekenhuis.

- -

  Invloed van televisiekijkers op het zenderaanbod op hun kabel.

Democraten,

De situatie in de wereld is gespannen.

Irak kan binnenkort de oorlog worden verklaard.

De Amerikanen zijn er van overtuigd dat Saddam Hoessein massavernietigingswapens verbergt. De veiligheidsraad komt op korte termijn weer bijeen. Zal een nieuwe resolutie tegen Irak worden aanvaard? Is dat de vrijbrief om Irak te gaan bombarderen? Het stadium van nietsdoen tegen Saddam Houssein lijkt voorbij. Dat hij fout zit, de inspecties probeert te saboteren en daarmee ontwapening wil voorkomen, daar ben ik van overtuigd. Maar niet dat die vaststelling per sé tot een oorlog moet leiden. Een oorlog waarin honderdduizenden slachtoffers kunnen vallen. We moeten het hoofd koel houden. En onze eigen afweging maken. Laat de wapeninspecteurs hun werk afmaken. Laten we hun rapportage afwachten en zorgvuldig beoordelen. Oorlogsretoriek helpt niemand verder.

Amerika is de enige supermacht in de wereld. Dat is niet goed, niet voor de wereld, niet voor de Amerikanen en niet voor ons. Europa zou tegenwicht moeten kunnen bieden. Maar dan moet Europa wel één gezamenlijk buitenlands beleid voeren. Nu is Europa een verdeeld huis.

Daarom is D66 er voor dat de unanimiteitsregel in Europa doorbroken wordt. En dat het gezamenlijk buitenlands beleid bij meerderheid kan worden beslist.

Bij de burgers van Nederland ontbreekt alle besef, kennis en emotie over wat er in Brussel wordt besloten. En dat, terwijl bijna de helft van alle politieke beslissingen die ons leven in Nederland beïnvloeden, in Brussel worden genomen. Ook in de Tweede Kamer besteden we niet meer dan 2% van alle tijd die we debatteren aan Europa.

Die afstand tot Europa is gevaarlijk. Want faalt of hapert de hervorming van Europa, dan kan de desinteresse omslaan in een vijandige houding. En wij kunnen het ons niet permitteren ons van Europa af te wenden.

Daarom zal de fractie in haar werk consequent de link gaan leggen met Europa en het Europese perspectief. Met Lousewies in Den Haag gaat dat zeker lukken.

Intussen.

Intussen is op het Binnenhof de kabinetsformatie in volle gang.

Wouter en Frans komen elke dag op bezoek bij Piet-Hein en Jan-Peter. Behoedzaam leggen ze hun kaarten één voor één op tafel. Af en toe wordt de pers een snippertje informatie toegeworpen over wat er bij elkaar gekwartet wordt.

"Mag ik van jou van de motto's: "kracht en kwaliteit", dan krijg jij van mij "Aanpakken"?

In het parlement daarentegen houden de heren de kaken op elkaar. Het kaartspel mag niet verstoord worden.

Balkenende is er met lange tanden aan begonnen. Hij had het allemaal liever met de VVD en, vooruit, D66 afgekaart. Op de gangen werden we met plotseling enthousiasme begroet. En moesten we toch echt gauw weer eens koffie komen drinken.

Democraten, zolang wij 6 zetels hebben, de derde nederlaag op rij, en zolang CDA en VVD geen vernieuwing van ons bestel willen, niets doen voor natuur en milieu, geen miljardenimpuls willen geven aan de versterking van het onderwijs en de kenniseconomie, moeten wij niet mee willen regeren.

Ik heb de koffie koud laten worden.

De kaarten voor een centrumlinks kabinet lijken gunstig. Met een oppositie die zich opnieuw zal hergroeperen. Rechts de VVD en de LPF, met elkaar in gevecht om de rechtse kiezer. En ver weg aan de linkerkant lopen de SP en GroenLinks te hoop.

D66 kiest zijn eigen positie.

Waar gaat het om, de komende jaren?

Om politiek te bedrijven met een fractie die ambitie heeft, die gedreven is en die aanpakt. Een fractie die de discussie aangaat. In Den Haag. En buiten Den Haag. Want er verandert te weinig als we alleen vanuit onze blauwe stoelen de regering controleren. We zullen het gesprek én de confrontatie aangaan. Open en niet bang voor kritiek. Dat is het activisme waar ik voor sta. En daar mag de partij mij op afrekenen. Ik zie het als mijn opdracht om mensen te mobiliseren, ideeën te genereren en D66 relevant te maken. In de samenleving. En in de politiek. Want er is een noodzaak voor echt liberalisme. Voor oplossingen die niet betuttelend of collectivistisch zijn. Maar voor oplossingen waarin vrijheidsdenken en het nemen van verantwoordelijkheid hand in hand gaan.

Het is een lijn die ons vaak tegenover het Balkenende-Bos-kabinet zal plaatsen. Al zullen we als echte dualisten nooit nalaten goede maatregelen te steunen.

(Wat zijn de issues?)

Onderwijs en de versterking van de kenniseconomie.

Nederland is een distributieland.

Door onze ligging, door onze infrastructuur en doordat we goed zijn in transport. Maar de Nederlands economie kan niet alleen drijven op onze positie als distributieland.

Om onze economische basis te verbreden hebben we goed opgeleide mensen nodig en knowhow.

We zullen moet investeren in onderwijs en kennis.

Want het onderwijs gaat binnenkort de gevolgen merken van een gigantisch lerarentekort. Wist u dat in 2007 één op de vier klassen in het voortgezet onderwijs het zonder leraar moet doen? Wist u dat er vorig jaar in heel Nederland maar drie wiskundeleraren zijn afgestudeerd?

We zullen moeten investeren in onderwijs en kennis.

Want de aansluiting tussen de beroepsopleidingen en het bedrijfsleven is slecht. Vmbo-ers en mbo-ers, waarvan overigens eenderde de opleiding niet afmaakt, eindigen met een diploma waar niemand op zit te wachten. Terwijl bedrijven zitten te springen om mensen. Goed opgeleide mensen.

We zullen moeten investeren in onderwijs en kennis.

Want willen we een rol kunnen spelen in sleuteltechnologieën als ICT en biotechnologie, dan hebben we universiteiten nodig die hoogwaardig wetenschappelijk onderwijs kunnen geven en hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek kunnen doen. En in de afgelopen twintig jaar zijn de uitgaven per universitair student met 54% gedaald.

Ik zie het nadrukkelijk als opdracht om bondgenoten te zoeken binnen het bedrijfsleven.

Want er is een sluipmoord aan de gang. Een sluipmoord niet alleen op het onderwijs. Maar ook op de economie. En met vergaande gevolgen voor de samenleving.

In ons land leven mensen met verschillende culturele en religieuze achtergronden.

Het is de kunst om al die mensen niet te laten botsen. Ieder heeft recht op zijn eigen mening. Ieder heeft recht op zijn eigen geloof. En er moet ruimte zijn voor eigen meningen en je eigen geloof.

Maar daar waar religie of overtuiging leiden tot uitsluiting en onderdrukking, daar waar religie of overtuiging leiden tot onverdraagzaamheid en discriminatie, daar ligt ook de grens van wat onze samenleving kan accepteren.

Vrouwen in Nederland zijn geëmancipeerd. Homo's in Nederland kunnen trouwen. D66 verzet zich tegen oproepen die leiden tot achterstelling of intolerantie.

Of die oproepen nu in de moskee gedaan worden, in de kerk of op straat.

Natuur en milieu.

Investeren in de toekomst betekent ook investeren in een duurzaam Nederland.

Waarin de economie niet strijdt met natuur en milieu, maar daarmee verbonden is. D66 wil 10 extra natuurgebieden creëren.

D66 wil dat dieren in Nederland beter behandeld worden.

D66 wil groen beleggen, groene stroom en sluiting van de kerncentrale in Borsele, een ecotaks voor grootverbruikers. Windmolenparken in de Noordzee. En geen boringen in de Waddenzee of in de Biesbosch.

Anderen beschouwen natuur en milieu als last- en sluitpost. Wíj zien een groen, gezond en duurzaam Nederland als een logische en noodzakelijke voorwaarde om als samenleving te kunnen functioneren.

D66 gaat voor een eigen koers, met een heldere visie op de toekomst.

- -

  vernieuwing van de machtsvorming

- -

  Europa en het Europees perspectief

- -

  onderwijs en versterking van de kenniseconomie

- -

  een samenleving waarin ruimte en grenzen samengaan

- -

natuur en milieu.

Dat is waar wij ons de komende jaren met name op zullen richten.

Op 11 maart zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten.

Naast regionale thema's spelen er in de campagne landelijke thema's. Dat komt omdat er ook indirect gekozen wordt voor de samenstelling van de Eerste Kamer.

Democraten, de provinciale lijsttrekkers zullen de komende weken stevig campagne voeren. De Tweede Kamerfractie gaat mee de provincies in. En ook jullie medewerking wil ik vragen.

Om als één partij te strijden voor dezelfde zaak.

Op naar een goede uitslag op 11 maart!